

DE HARMONIE TE MAASSLUIS

door Jan en Annemieke van Oostveen

De intrigerende tekst "De Harmonie Te Maassluis" was de aanleiding om een nader onderzoek uit te voeren naar de tekst op deze pijp. Immers voor en door wie is deze te Maassluis gevonden kleipijp vervaardigd?

De betekenis van de in reliëf uitgevoerde tekst op deze pijpenkop (afb. 1) (1) zou tweeledig kunnen zijn. Allereerst zou de harmonie in relatie kunnen worden gebracht met de muziekharmonie. Daarnaast zou de harmonie kunnen slaan op een sociëteit, café of herberg. Zoekend op het internet werd al snel duidelijk dat de Maassluisse Harmonie in 1922 was opgericht. De kleipijp die gedateerd moet worden in de eerste helft van de 19de eeuw zou dus nooit voor deze muziekharmonie kunnen zijn vervaardigd.

Afb. 1 >

Het meest voor de hand liggend is nu dat deze pijp is geproduceerd voor een sociëteit of café. Dit zou overeenstemmen met soortgelijke producten die zijn gefabriceerd voor de Amsterdamse sociëteit Felix Meritus en die allen het hielmerk de gekroonde 96 dragen.

Navraag bij de historische vereniging van Maassluis (1) leerde echter dat er op de Haven te Maassluis voor de tweede wereldoorlog een café heeft gestaan dat "De Harmonie" heette. Vooralsnog is er wat betreft dit café weinig bekend. Het enige dat achterhaald kon worden is een foto van voor de tweede wereldoorlog waarop dit café staat afgebeeld (afb. 2). Na afbraak van dit café aan de Haven ging de naam "De Harmonie" over aan een ander café dat iets verderop gelegen is. Vooralsnog nemen wij aan dat deze pijpenkop voor het eerstgenoemde en in afbeelding 2 afgebeelde café, is geproduceerd.

Deze conclusie past overigens in het beeld dat van dit type kleipijpen bestaat. Naast de al eerder aangehaalde Felix Meritus-pijpen bestaan er ook pijpen met de tekst 'Ons Genoegen', 'Tot nut van 't algemeen' enz. Namen die we veel bij kroegen en sociëteiten tegenkomen.

Interessant is om na te gaan wie deze pijp heeft geproduceerd. Het meest voor de hand liggend is dat deze pijp is geproduceerd in de fabriek van de Gouwenaar Gerrit Belonje die in de tweede kwart van de 19de eeuw in

het bezit was van het merk de gekroonde 33. Op basis van het hielmerk moet de pijp echter voor 1854 zijn geproduceerd aangezien in dat jaar dit merk voor het laatst op Goudse pijpen is gezet.

Afb. 2

Noten bij afbeelding 1:

1a. 16930; 1b. Maassluis; 2a. "De Harmonie Te Maassluis"; 2b. -/-; 2c. Gouds wapenschild/-; 2d. 33 gekroond; 2e. geglaasd; 2f. gebotterd; 2g. gehele radering rondom ketelopening; 2h. Mogelijk gemaakt voor café "De Harmonie" op de Haven te Maassluis; 3a.; 3b.; 3c.; 4. 1810-1840; 5. Gouda; 6. Gerrit Belonje; 7.

(1) Voor de beschrijvingssystematiek zie o.a. Oostveen, J. van en A. Bonnema, 2000. *Oproep tot een nationale inventarisatie*. In: *PKN XXII*, 88, p. 1192-1195, en Oostveen, J. van en A. van Oostveen-Bonnema, 2001. *Kleipijpen; een statistische analyse*. In: *Westerheem*, 50e jaargang nummer 1, p. 13-27.

Noten bij afbeelding 2:

Foto van de Haven te Maassluis. Aan de linkerkzijde het pand van Johan Kap met groentehandel op de hoek van de Zuiddijk en Haven. Rechts naast die bouwval, het statige Hotel "De Moriaan", Café Billard "De Harmonie" met Willem van der Wel in de deuropening en het pand van kapper Bas Strijbos hetgeen verticaal op het uithangbord is te lezen.

(2) *Correspondentie met Rien Luijten, secretaris van de Historische Vereniging Maassluis d.d. 25 november 2000.*

Dit artikel is tot stand gekomen dankzij de medewerking van Henk van Oostveen.